

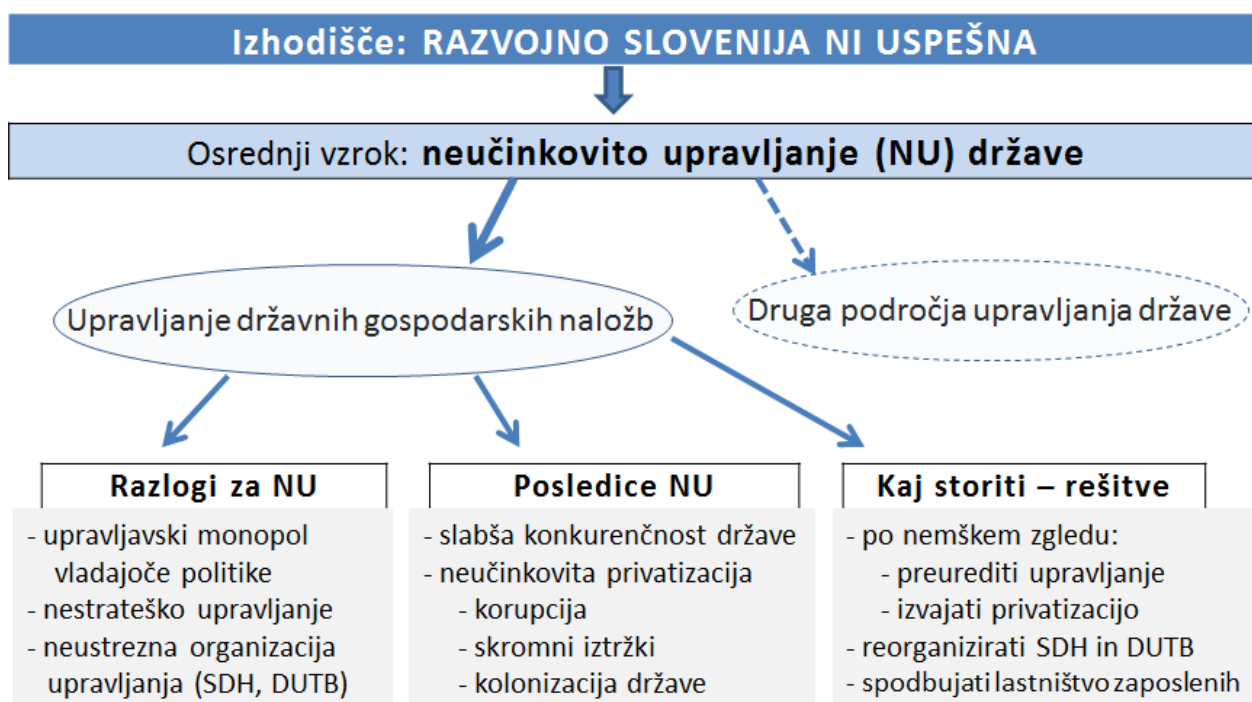
Boljše upravljanje državnih gospodarskih družb in predlog nujnih sprememb Zakona o upravljanju SDH

- POVZETEK, 15.12.2015 -

1. Uvod

Upravljanje države – to je osrednji dejavnik družbene uspešnosti – je vse manj učinkovito. Državljeni spričo svoje neorganiziranosti in pasivnosti dopuščamo, da se upravljanje vse bolj podreja interesom kapitala, prebivalstvo je posledično socialno vse bolj ogroženo, svojo državnost pa pospešeno izgublamo. Ta proces je potrebno zaustaviti ter ga preusmeriti v skladu z interesi večine državljanov. To pa zahteva predvsem dvoje:

- a) Ugotoviti je potrebno ključne slabosti v sistemu upravljanja in zanje poiskati zadovoljive rešitve. Pri oblikovanju sistemskih rešitev za upravljanje premoženja je smiselno zgledeovati se po uspešnih izkušnjah nekaterih evropskih držav, ki so a) visoko konkurenčne in b) socialno urejene in stabilne.
- b) Ker potrebne spremembe pogosto ne bodo v interesu kapitalskih in od njih odvisnih političnih navez, se mora civilna družba ustrezno organizirati in jih »izsiliti«.

2. Predlog sprememb v organizaciji in upravljanju SDH in DUTB-Povzetek

Privatizacije gospodarstva v Sloveniji niso prinesle pričakovanega povečanja učinkovitosti in splošne blaginje, kar naj bi bil njihov cilj. Lastniški delež države v gospodarskih družbah na zelo različnih področjih gospodarjenja ostaja velik, z zgrešenimi »privatizacijami« se je celo povečal. Upravljanje podjetij v polni ali delni državni lasti zahteva drugačno organiziranost od zdajšnje, na kar kaže tudi dosedanje delovanje obeh državnih upravljavskih družb: Slovenskega državnega holdinga (SDH) in Družbe za upravljanje terjatev bank (DUTB). SDH in DUTB morata zaupane jima gospodarske družbe upravljati skladno s Strategijo upravljanja državnih gospodarskih družb (Strategija) in tako da njihovo upravljanje tudi dolgoročno koristiti vsem državljanom Slovenije.

SDH in DUTB sta bili ustanovljeni iz različnih razlogov in v različnih okoliščinah; da je treba spremeniti tudi njuno organiziranost, kažejo razlike med Strategijo ter njenim delovanjem, to pa potrjujejo tudi nedavni pretresi v njihovih upravah in nadzornih svetih. Spremembe v organizaciji in upravljanju SDH in DUTB so nujen prvi korak za začetek sprememb v privatizaciji in za boljše upravljanje v državnih gospodarskih družbah nasploh.

Da bi se dobremu upravljanju državnih gospodarskih družb približali, je zato prav, da se pomen SDH in DUTB kaže tudi v velikosti in sestavi njihovih organov upravljanja. Zato predlagamo, da se nadzorna sveta SDH in DUTB razširita; sestavljajo naj jih predstavniki različnih poklicev in slojev družbe. Pri njih in pri organizaciji družb v državni lasti nasploh je mogoče uporabiti izkušnje drugih držav, na primer Nemčije, kjer so nadzorni sveti velikih družb, ki so deloma v državni lasti, mnogo večji in sestavljeni iz enakega števila predstavnikov dela in kapitala. Zato v razmislek predlagamo, da se nadzorni svet SDH poveča na vsaj 12 članov in da so v njem na strani dela poleg predstavnikov delavcev iz podjetij v upravljanju še predstavniki civilne družbe, predvsem sindikatov (članice ESS) in upokojenecev (ZDUS), na strani kapitala pa predstavniki izvršne oblasti in delodajalskih združenj (članice ESS). (Izvršna oblast se s sklicevanjem na umikanje politike iz gospodarstva ne more odreči svoje odgovornosti, združenja delodajalcev pa naj v upravljanje prinašajo ekonomsko in tehnično znanje.) Nadzorni svet DUTB naj bi imel vsaj 8 članov; tudi tu uprave in nadzornega sveta ne morejo sestavljati le finančniki. Ne gre za nezaupanje v njihovo delo, a le z upoštevanjem različnih znanj in izkušenj je mogoče sprejemati tudi dolgoročno prave odločitve.

Člani nadzornih svetov obeh institucij morajo biti ugledni državljani, ki jim ni vseeno, kaj se dogaja v slovenski družbi in ki niso odvisni od političnih strank. Sestava nadzornih organov, prava organiziranost in boljše upravljanje SDH in DUTB bodo prinesli tudi prave načine privatizacije in upravljanja državnih gospodarskih družb. Ob tem pa je odgovornost za oblikovanje razvojne strategije in doseganje poslovnih ciljev izvorna naloga resornega ministra.

3. Predlog sprememb Zakona o SDH - Povzetek

NAMEN in CILJI:

Strategija UKND pravi, da je trajna (polna ali delna) kapitalska udeležba države v posameznih podjetjih utemeljena s posebno vlogo in pomenom, ki ju imajo ta podjetja za dolgoročni gospodarski razvoj države. To podjetje ni zavezano k zgolj kratkoročni maksimizaciji dobička, pač mora zasledovati tudi širše družbene cilje in poslovati v skladu z najvišjimi standardi korporativne odgovornosti.

METODE PRODAJE DRŽAVNIH PODJETIJ (16. člen)

O metodi prodaje odloča nadzorni svet in ne več uprava. S tem se želi doseči, da se opravi poglobljena razprava o ciljnih prodaje in načinu kako te cilje (ki ne smejo biti zgolj finančni) doseči.

STRATEGIJA Priprava, sprejetje in sprememba (29. člen)

Predlog Strategije za vlado pripravi projektna skupina, ki jo imenuje vlada. V projektni skupini naj bo vsaj tretjina predstavnikov NS SDH, da se političnemu delu procesa sprejemanja strategije doda tudi strokovnega.

NADZORNI SVET SDH Sestava in imenovanje (40. člen)

Sestava nadzornega sveta sledi načelni opredelitvi o sorazmerni zastopanosti dela (ne zaposlenih!) in kapitala ter širšega družbenega interesa.

Nadzorni svet SDH se poveča in ima 12 članov:

- 1 člana določijo zaposleni v SDH,
- 11 pa jih imenuje državni zbor in sicer:

- 3 na predlog vlade (npr. resorna ministrstva),
- 8 pa na predlog predsednika republike.

Predsednik republike določi kandidate iz seznamov, ki mu jih posredujejo reprezentativne organizacije na ravni države in sicer:

- 3 kandidate organizacije delodajalcev (članice ESS),
- 3 kandidate sindikalne organizacije (članice ESS),
- 2 kandidata upokojenske organizacije (ZDUS).

Kandidati za člane nadzornih svetov morajo biti ugledni državljani, ki jim ni vseeno, kaj se dogaja v slovenski družbi in ki niso odvisni od političnih strank.

Opomba1: Če bo predlog, da kandidate iz seznama sindikatov, delodajalcev in upokojencev predlaga predsednik države (politično ali ustavno pravno) nesprejemljiv, lahko tudi kandidate iz teh seznamov predlaga vlada.

Opomba2: Reprezentativne organizacije na ravni države:

- organizacije delodajalcev - članice Ekonomsko-socialnega sveta (ESS)
- sindikalne organizacije - članice Ekonomsko-socialnega sveta (ESS)
- upokojenske organizacije - članice Zveze društev upokojencev Slovenije (ZDUS).

ODLOČANJE O IZBIRI KUPCA DRŽAVNEGA PODJETJA (42. člen)

S statutom SDH se določi vrednost podjetja nad katero odločitev o izbiri kupca odločitev sprejme nadzorni svet (in ne uprava).

KADROVSKA KOMISIJA (48. člen)

Po veljavnem zakonu kadrovske komisije imenuje uprava po kriterijih, ki jih sama določi. Prav tako uprava sama imenuje člane nadzornih svetov v državnih podjetjih.

Novela to spreminja. Kadrovske komisije imenuje uprava s soglasjem nadzornega sveta po kriterijih, ki jih določi nadzorni svet. Poleg tega lahko nadzorni svet spremeni odločitev uprave o imenovanjih posameznih članov nadzornih svetov državnih podjetij, kadar uprava ne sledi predlogu kadrovske komisije.

STROKOVNI ODBORI (SO) (49. člen)

Glede na to, da je nadzorni svet SDH (po novem) sestavljen korporativno - v njem so zastopani interesi kapital in dela - se Ekonomsko Socialni Strokovni Odbor (ESSO) po nemškem vzoru preoblikuje v strokovno posvetovalno telo nadzornega sveta in uprave – Strokovni odbor.

Nadzorni svet SDH na predlog uprave imenuje ugledne strokovnjake, ki dobro poznajo razmere in vsaj 5 let že delujejo v dejavnosti, ki jo pokriva posamezen strokovni odbor.

Zaradi zelo različnih dejavnosti v portfelju SDH lahko nadzorni svet za posamezno področje imenuje svoj Strokovni odbor.

Mnenja, predloge in priporočila strokovnih odborov sta uprava in NS dolžna obravnavati in se do njih opredeliti.

4. Sklepna ugotovitev

Upravljanje z državnim premoženjem je v Sloveniji vse prej kot primerno. To, družbeno škodljivo ravnanje, domačim interesnim navezam praviloma ustreza, z naklonjenostjo pa ga obravnavajo tudi v tujini ali pa ga nam celo vsiljujejo (primeri: način sanacije bank, DUTB, pospešena razprodaja državnega premoženja, ...). Vlada bi morala tako početje preprečiti, pa tega doslej še ni storila. Razlogov je več, eden je gotovo ta, da se razreševanja zelo kompleksne problematike upravljanja državnega premoženja Vlada nikoli ni lotila iz izhodišč ter s cilji, ki bi bili strateško primerno domišljeni. A prvi pozitivni znak in pomemben dosežek je sprejetje Strategije UKND. V nadaljevanju je potrebno upravljanje državnih gospodarskih družb snovati na osnovi dolgoročnih družbenih ciljev in takoj korigirati neustrezne zakonske rešitve o SDH in DUTB. Najmanj bomo zgrešili, če se bomo prednostno zgledovali po uspešnih izkušnjah, npr. nemških.